

concept of the institutionalization of the safety of the subject of economic activity in the region is defined, its internal and external dimensions are outlined. Institutionalization is the formation, operation and transformation of the structures (institutions) that ensure the safety of the subject of economic activity in the region. Conventionally we can distinguish internal (moral) and external (legal) limiters and regulators of the subjects of economic activity in the regions. External regulators and limiters dominated in the command-administrative system. Due to this fact the internal regulators partly become deformed.

The basis of the functioning of the market economy, which Ukraine is now trying to build, is pragmatic rather than moralizing doctrine. Morality and labour ethics are present there not directly, but in mediated way through subtle regulating structure of social consciousness.

The problems of interaction of moral and legal regulators of economic activity formed during the Soviet age of functioning of economy in Ukraine are established and the ways to overcome imbalances in institutional regulation of safety of economic activity are outlined. The main direction of changes is the increasing role of internal control (conscientious and moral component) and reducing the role of external factors (legal component).

In spite of permanent changes in the structure of the institutions of the society, it is quite conservative and inert structure. And for transformational changes of the system of values, significant periods of time are required, because the changes in public consciousness occur slowly. Customs, traditions and stereotypes that form the basis of the institutional structure of the society are changing according to the changes of generations.

Key words: *economic security, institutionalization, economic activity, regulation, legal regulators, region, Ukraine.*

Стаття надійшла 10 вересня 2014 р.

УДК 336.14.352

Р. С. Сорока

ТЕНДЕНЦІЇ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Розглянуто аспекти механізму наповнення місцевих бюджетів України. Досліджено тенденції формування доходів місцевих бюджетів України за 2010–2013 рр. загалом і податкових надходжень як визначального їх джерела зокрема. Виявлено роль податкових надходжень у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів. Установлено, що доходи місцевих бюджетів є основою фінансової бази органів місцевого самоврядування, сформульовано основні напрями зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів.

Ключові слова: *місцеві бюджети, доходи бюджету, податкові надходження, динаміка доходів, напрями вдосконалення.*

Постановка проблеми. Динамічний розвиток політичних процесів і трансформація суспільної свідомості упродовж останнього року обумовила зміну державних пріоритетів, одним із яких є бюджетна децентралізація місцевих органів влади.

Фінансова незалежність органів місцевого самоврядування неможлива без наявності у кожного органу влади власного бюджету. Незважаючи на різноманіття методів формування доходів бюджету, основним із них є податковий метод, характерними рисами якого є примусовість, безеквівалентність, регламентований порядок стягнення податків, однаковий підхід до всіх платників. Це і обумовлює актуальність теми статті.

Стан дослідження. Проблема формування і використання місцевих бюджетів стала об'єктом досліджень багатьох учених, серед яких можна виокремити таких науковців, як В. Дем'янишин, М. Карлін, О. Кириленко, К. Павлюк, Ю. Пасічник, Л. Сафонова, В. Федосов та ін. Однак у працях цих науковців акцентовано на теоретичному обґрунтуванні бюджетних відносин, а аналіз структури доходів місцевих бюджетів загалом і податкових доходів як визначального їх джерела формування здійснено недостатньо повно.

Метою статті є оцінка тенденцій формування податкових доходів місцевих бюджетів з метою виявлення напрямів зростання їх обсягу.

Виклад основних положень. Бюджетний процес на місцевому рівні управління охоплює процедуру балансових розрахунків дохідної й видаткової частин місцевих бюджетів із застосуванням певних критеріїв фінансового вирівнювання.

Доходи місцевих бюджетів, які формуються у процесі суспільного відтворення і мобілізуються органами місцевої влади як доходи відповідної адміністративно-територіальної одиниці, становлять фінансову основу місцевого самоврядування.

Основним джерелом формування державних доходів виступає створений в Україні ВВП та його новостворена вартість – національний дохід, зовнішні джерела, а в окремих випадках – національне багатство [3, с. 92].

Мобілізація доходів бюджету може здійснюватися різними методами, співвідношення між якими відображає державну фінансову політику та фінансовий стан держави.

Згідно з бюджетною класифікацією (за предметно-цільовою ознакою), доходи місцевих бюджетів поділяються на такі класифікаційні групи:

– податкові надходження – податки на доходи, на прибуток, на збільшення ринкової вартості, податки на власність, збори за спеці-

альне використання природних ресурсів, внутрішні податки на товари та послуги, податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції, інші податки;

– неподаткові надходження – доходи від власності та підприємницької діяльності, адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності, інші неподаткові надходження;

– доходи від операцій з капіталом – надходження від продажу основного капіталу, державних запасів товарів і нематеріальних активів;

– цільові фонди, що формують частину спеціального фонду бюджету;

– офіційні трансферти – надходження від органів державного управління інших рівнів, з-за кордону, з недержавних джерел.

Склад і структура доходних джерел місцевих бюджетів України у 2010–2013 рр. наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Склад і структура доходів місцевих бюджетів України за 2010–2013 роки*

Найменування доходів	Роки								Відхилення (+, -)			
	2010		2011		2012		2013		2013-2010 рр.		2013-2012 рр.	
	сума, млн. грн.	у % до підсумку	сума, млн. грн.	у % до підсумку	сума, млн. грн.	у % до підсумку	сума, млн. грн.	у % до підсумку	в сумі, млн. грн.	у %	в сумі, млн. грн.	у %
Податкові надходження	67575,6	42,39	73086,9	40,26	85852,0	38,11	91191,1	41,26	23615,5	34,95	5339,1	6,22
Неподаткові надходження	8769,2	5,51	10915,9	6,01	12635,8	5,61	12127,8	5,48	3358,6	38,3	-508	-4,02
Доходи від операцій з капіталом	2556,3	1,60	1829,9	1,01	1754,4	0,78	1381,6	0,63	-1174,7	-45,95	-372,8	-21,25
Офіційні трансферти від органів державного управління	78881,3	49,49	94875	52,26	124459,6	55,25	115848,3	52,42	36967	46,86	-8611,3	-6,92
Цільові фонди	1614,7	1,01	822,7	0,46	571,6	0,25	470,6	0,21	-1144,1	-70,86	-101	-17,67
Разом доходів	159397,1	100,0	181530,4	100,0	225273,4	100,0	221019,4	100,0	61622,3	38,66	-4254	-1,89

* Складено за даними Міністерства фінансів України.

Упродовж 2010–2013 рр. дохідна частина місцевих бюджетів України зросла на 61622,3 млн. грн, або на 38,66%, що дозволило забезпечити у 2013 році сукупні надходження до місцевих бюджетів в обсязі 221019,4 млн. грн.

Водночас зауважимо, що суттєве збільшення доходів місцевих бюджетів України обумовлено ростом обсягу офіційних трансфертів упродовж досліджуваного періоду на 36967 млн. грн, або на 46,86%. Власні джерела доходів місцевих бюджетів (податкові та неподаткові надходження упродовж 2010–2013 рр. збільшилися на 34,95% та на

38,3% відповідно, а доходи від операцій з капіталом та надходження до цільових фондів скоротилися відповідно на 45,95% та 70,86%) характеризувалися нестабільністю.

Випереджаюче зростання обсягу доходів, отриманих від інших органів державної влади на безповоротній і безоплатній основі, до яких належать дотації вирівнювання та субвенції переважно соціального характеру над ростом фінансових ресурсів мобілізованих на території органів місцевого самоврядування, зумовили суттєву зміну структури дохідної частини місцевих бюджетів України (табл. 1).

Найбільшу питому вагу у доходах місцевих бюджетів України становлять офіційні трансферти, тобто доходи, отримані від органів державної влади на безповоротній і безоплатній основі. Також спостерігається стійка тенденція до росту і обсягу, і частки цього джерела формування доходів місцевих бюджетів на 2,93 відсоткові пункти. За рахунок означеного джерела у 2013 році сформовано 52,42% всіх доходів місцевих бюджетів. Це дещо погіршило фінансову автономію місцевих бюджетів України.

Подальший аналіз динаміки доходів місцевих бюджетів України упродовж 2010–2013 рр. свідчить про їх залежність від єдиного джерела – податкових надходжень (рис. 1).

Наведені розрахунки свідчать про чільне місце податків у системі бюджетних надходжень. Так, у структурі доходів місцевих бюджетів України питома вага цього джерела у 2013 р. досягла 41,26%.

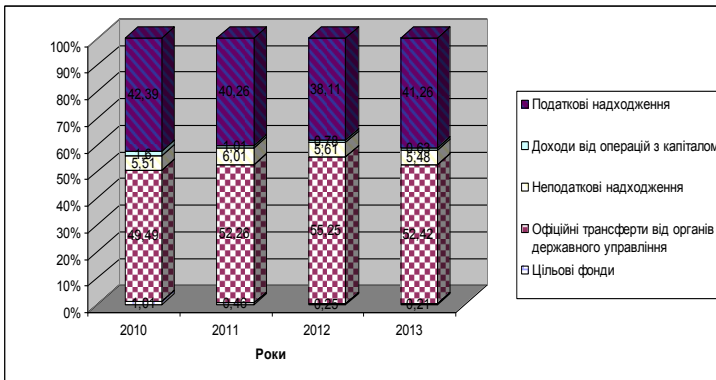

Рис. 1. Динаміка структури надходжень до місцевих бюджетів України за 2010–2013 роки

Визначальне місце в системі бюджетних надходжень належить податкам. Податкові платежі є універсальним фінансовим інструментом і водночас вихідним атрибутом утвердження фінансового методу розподілу національного продукту в економіках добробуту. Як свідчать розрахункові дані, в цілому в Україні намітилася чітка тенденція до підвищення питомої ваги податків у загальній сумі доходів місцевих бюджетів. До місцевих бюджетів надходять кошти від справляння частини загальнодержавних податків, а також місцеві податки та збори. Серед податкових надходжень найбільше значення мають податок на доходи фізичних осіб і податок на прибуток підприємств комунальної форми власності. Серед платежів, пов'язаних із використанням природних ресурсів, найбільшу фіскальну роль виконує плата за землю.

Склад і структура податкових надходжень місцевих бюджетів України за 2010–2013 рр. наведена у табл. 2.

Таблиця 2

**Склад і структура податкових надходжень
місцевих бюджетів України за 2010–2013 роки¹**

Показники	Роки								Відхилення (+, -)			
	2010		2011		2012		2013		2013–2010 рр.		2013–2012 рр.	
	сума, млрд. грн	у % до підсумку	сума, млрд. грн	у % до підсумку	сума, млрд. грн	у % до підсумку	сума, млрд. грн	у % до підсумку	в сумі	в %	в сумі	в %
1. Податок на доходи фізичних осіб	51,4	76,04	54,1	74,01	61,1	71,21	65,3	71,60	13,9	27,04	4,2	6,87
2. Податок на прибуток підприємств комунальної власності	0,39	0,58	0,36	0,49	0,4	0,47	0,7	0,77	0,31	79,49	0,3	75
3. Плата за землю	9,5	14,05	10,7	14,64	12,6	14,69	12,8	14,03	3,3	34,74	0,2	1,59
4. Збори за спеціальне використання лісових і водних ресурсів	0,3	0,44	2,2	3,01	2,6	3,03	2,2	2,41	1,9	633,33	-0,4	-15,38
5. Екологічний податок ²	1	1,48	1,2	1,64	1,6	1,86	1,5	1,64	0,5	50	-0,1	-6,25
6. Збір за першу реєстрацію транспортного засобу ³	1,9	2,81	0,67	0,92	0,7	0,82	0,57	0,63	-1,33	-70	-0,13	-18,57
7. Місцеві податки і збори	2,8	4,14	2,5	3,42	5,5	6,41	7,3	8,0	4,5	160,71	1,8	32,73
7.1. Єдиний податок	1,9	2,81	2	2,73	4,8	5,59	6,6	7,24	4,7	247,37	1,8	37,5
8. Інші податкові доходи	0,31	0,46	1,37	1,87	1,3	1,52	0,83	0,91	0,52	167,74	-0,47	-36,15
Усього податкових надходжень	67,6	100	73,1	100	85,8	100	91,2	100	23,6	34,92	5,4	6,29

¹ Складено на основі даних Міністерства фінансів України.

² У 2010 році – збір за забруднення навколишнього природного середовища.

³ У 2010 році – податок з власників транспортних засобів.

Дані табл. 2 засвідчують, що податок на доходи фізичних осіб продовжує зберігати позицію найвагомішого за обсягом джерела

наповнення дохідної частини місцевих бюджетів. Номінальні надходження такого податку за 2013 рік становили 65,3 млрд. грн, що на 4,2 млрд. грн, або на 6,87%, більше за показник минулого року і на 13,9 млрд. грн, або 27,04 більше порівняно з 2010 р.

Незважаючи на ріст надходжень податку на доходи фізичних осіб в абсолютних показниках, його частка у структурі податкових надходжень упродовж досліджуваного періоду скоротилася на 4,44 відсоткові пункти і становила у 2013 р. 71,6%.

Другим за обсягом джерелом надходжень доходів до місцевих бюджетів традиційно є плата за землю. За 2013 рік до місцевих бюджетів надійшло 12,8 млрд. грн від справляння цього податку, що на 0,2 млрд. грн, або на 1,59% більше, ніж за відповідний показник минулого року і на 3,3 млрд. грн, або на 34,74%, більше порівняно з показниками 2010 р. У структурі плати за землю щорічно виникають зміни через більш динамічне нарощування номінальних надходжень орендної плати за повільнішого зростання надходжень земельного податку. Така динаміка відстежується через поступове підвищення ставок орендної плати на тлі незмінності принципів справляння земельного податку, що, однак, не відповідають сучасним вимогам. Позитивна тенденція зміни надходжень від плати за землю за 2010–2013 рр. обумовила стабілізацію її частки у податкових доходах місцевих бюджетів на рівні 14%.

Місцевих податків і зборів надійшло до місцевих бюджетів у сумі 7316,2 млн. грн. Порівняно з 2012 роком надходження збільшились на 32,73%, або на 1861,2 млн. грн. Частка місцевих податків і зборів упродовж досліджуваного періоду у зв'язку із уведенням Податкового кодексу України суттєво зросла на 3,86 відсоткові пункти і становила у 2013 р. 8,0% сукупних податкових надходжень.

Левову частку у надходженнях місцевих податків і зборів (90,8%) становлять надходження єдиного податку. За 2013 рік надходження з цього джерела становили 6640,5 млн. грн, що на 37,5%, або на 1824,9 млн. грн більше, ніж за 2012 рік.

Зростання частково пояснюється введенням норми щодо розширення кола платників єдиного податку (додані п'ята та шоста групи), відповідно до Закону України від 05 липня 2012 року № 5083-VI «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо державної податкової служби та у зв'язку з проведенням адміністративної реформи в Україні» з 12 серпня 2012 року.

Екологічного податку та перехідних платежів (залишків, податкової заборгованості) збору за забруднення навколишнього природного середовища до спеціального фонду зведеного бюджету надійшло

у сумі 1,5 млрд. грн, що становить 116% до затвердженого показника на 2013 рік з урахуванням змін. Порівняно з 2010 роком надходження збільшилися на 50%, або на 0,5 млрд. грн.

Податок із власників транспортних засобів зараховувався у спеціальний фонд місцевих бюджетів і був визначальним джерелом фінансування дорожніх робіт до 2011 р. (за рахунок цього джерела у 2010 р. отримано 1,9 млрд. грн, що становило 2,81% у податкових надходженнях).

Однак упродовж 2011–2013 рр. суттєво скоротилися надходження від податків на власність (до них, згідно із бюджетною класифікацією, зараховується податок із власників транспортних засобів і з 2011 р. збір за першу реєстрацію транспортного засобу) зарахованих у доходи місцевих бюджетів на 1,33 млрд. грн, або на 70,0% у зв'язку із уведенням у дію Податкового кодексу України, що передбачив відміну податку з власників транспортних засобів.

Структура податкових надходжень місцевих бюджетів за 2010–2013 рр. відображена на рис. 2.

Склад і структура податків у доходах місцевих бюджетів України наведена у табл. 3.

Таблиця 3

Склад і структура податків у доходах місцевих бюджетів України за 2010-2013 роки¹

Найменування податків	Роки								Відхилення (+, -)			
	2010		2011		2012		2013		2013–2010 рр.		2013–2012 рр.	
	сума, млрд. грн	у % до підсумку	сума, млрд. грн	у % до підсумку	сума, млрд. грн	у % до підсумку	сума, млрд. грн	у % до підсумку	в сумі, млрд. грн	у %	в сумі, млрд. грн	у %
1. Податок на доходи фізичних осіб	51,4	63,85	54,1	62,4	61,1	60,61	65,3	62,07	13,9	27,04	4,2	6,87
2. Податок на прибуток підприємств комунальної власності	0,39	0,48	0,36	0,42	0,4	0,4	0,7	0,66	0,31	79,49	0,3	75
3. Плата за землю	9,5	11,80	10,7	12,34	12,6	12,5	12,8	12,17	3,3	34,74	0,2	1,59
4. Збори за спеціальне використання лісових і водних ресурсів	0,3	0,37	2,2	2,54	2,6	2,58	2,2	2,09	1,9	633,33	-0,4	-15,38
5. Екологічний податок ²	1	1,24	1,2	1,38	1,6	1,59	1,5	1,46	0,5	50	-0,1	-6,25
6. Збір за першу реєстрацію транспортного засобу ³	1,9	2,36	0,67	0,77	0,7	0,69	0,57	0,54	-1,33	-70	-0,13	-18,57
7. Місячні податки і збори	2,8	3,48	2,5	2,88	5,5	5,46	7,3	6,94	4,5	160,71	1,8	32,73
7.1. Сдинний податок	1,9	2,36	2	2,31	4,8	4,76	6,6	6,27	4,7	247,37	1,8	37,5
8. Інші податкові доходи	0,31	0,38	1,37	1,58	1,3	1,29	0,83	0,79	0,52	167,74	-0,47	-36,15
Усього податкових надходжень	67,6	83,97	73,1	84,31	85,8	85,12	91,2	86,69	23,6	34,916	5,4	6,29
Разом доходів без урахування міжбюджетних трансфертів	80,5	100,0	86,7	100,	100,8	100,	105,2	100,0	24,7	30,7	4,4	4,4

¹ Складено на основі даних Міністерства фінансів України.

² У 2010 році – збір за забруднення навколишнього природного середовища.

³ У 2010 році – податок з власників транспортних засобів.

Дані табл. 3 свідчать, що за період 2010–2013 років питома вага податкових надходжень у доходах місцевих бюджетів України коливалася від 83,97% у 2010 р. до 86,69% у 2013 р.

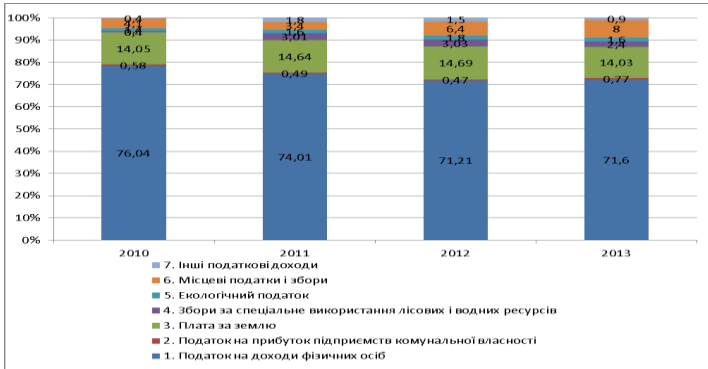

Рис. 2. Динаміка структури податкових надходжень до місцевих бюджетів України у 2010–2013 рр.

За досліджуваний період спостерігалось зниження надходжень в абсолютних показниках лише від збору за першу реєстрацію транспортного засобу (на 1328,7 млн. грн, або на 70,0%) через відміну податку з власників транспортних засобів. Це обумовило зниження частки цього виду податків у доходах місцевих бюджетів України впродовж досліджуваного періоду.

Водночас у 2010–2013 рр. спостерігалось зниження питомої ваги в доходах місцевих бюджетів України визначного бюджетоутворювального джерела доходів – податку на доходи фізичних осіб на 1,78 відсоткові пункти при рості його абсолютних надходжень на 13,9 млрд. грн, або на 27,04%. За рахунок цього джерела у 2013 р. сформовано 62,07% сукупних доходів місцевих бюджетів України.

Частки всіх інших податків у доходах місцевих бюджетів України за 2010–2013 роки мали тенденцію до зростання.

Важливим критерієм оцінки податкової системи є оцінка податкового навантаження. Основним показником, який характеризує його на макрорівні, є відношення податкових надходжень до валового внутрішнього продукту країни.

Використовуючи цей показник для порівняння його значень між країнами, потрібно враховувати різницю в економічному становищі, рівні добробуту населення, структурі суспільних благ. Оптимальний

рівень податкового навантаження є важливим чинником для забезпечення виконання системою оподаткування не тільки фіскальної, а й стимулювальної функції.

Динаміка суми і частки податків у розрізі їх різновидів, зарахованих у доходи місцевих бюджетів України у ВВП за 2010–2013 рр., наведена у табл. 4.

Таблиця 4

Динаміка суми і частки податків зарахованих у доходи місцевих бюджетів у ВВП за 2010–2013 роки¹

Найменування податків	Роки								Відхилення (+, -)			
	2010		2011		2012		2013		2013-2010 рр.		2013-2012 рр.	
	сума, млрд. грн.	у % до підсумку	сума, млрд. грн.	у % до підсумку	сума, млрд. грн.	у % до підсумку	сума, млрд. грн.	у % до підсумку	в сумі, млрд. грн.	у %	в сумі, млрд. грн.	у %
1. Податок на доходи фізичних осіб	51,4	4,75	54,1	4,16	61,1	4,33	65,3	4,49	13,9	27,04	4,2	6,87
2. Податок на прибуток підприємств комунальної власності	0,39	0,04	0,36	0,03	0,4	0,03	0,7	0,05	0,31	79,49	0,3	75
3. Плата за землю	9,5	0,88	10,7	0,82	12,6	0,89	12,8	0,88	3,3	34,74	0,2	1,59
4. Збори за спеціальне використання лісових і водних ресурсів	0,3	0,03	2,2	0,17	2,6	0,18	2,2	0,15	1,9	633,33	-0,4	-15,38
5. Екологічний податок ²	1	0,09	1,2	0,09	1,6	0,11	1,5	0,10	0,5	50	-0,1	-6,25
6. Збір за першу реєстрацію транспортного засобу ³	1,9	0,18	0,67	0,05	0,7	0,05	0,57	0,04	-1,33	-70	-0,13	-18,57
7. Місцеві податки і збори	2,8	0,26	2,5	0,19	5,5	0,39	7,3	0,50	4,5	160,71	1,8	32,73
7.1. Єдиний податок	1,9	0,18	2	0,15	4,8	0,34	6,6	0,45	4,7	247,37	1,8	37,5
8. Інші податкові доходи	0,31	0,03	1,37	0,10	1,3	0,09	0,83	0,06	0,52	167,74	-0,47	-36,15
Усього податкових надходжень	67,6	6,24	73,1	5,59	85,8	6,08	91,2	6,27	23,6	34,916	5,4	6,29
ВВП	1082,6	100,0	1308,1	100,0	1411,2	100,0	1454,9	100,0	372,3	34,4	43,7	3,1

¹ Складено на основі даних Міністерства фінансів України.

² У 2010 році – збір за забруднення навколишнього природного середовища.

³ У 2010 році – податок з власників транспортних засобів.

У табл. 4 можна простежити тенденцію до зростання частки податкових надходжень місцевих бюджетів у ВВП за період 2010–2013 років із 6,24% у 2010 р. до 6,27% у 2013 р., що обумовлено випереджаючими темпами зростання обсягу податкових доходів над обсягом ВВП. Якщо аналізувати в розрізі окремих податків, то відбулося зростання часток майже усіх податків (крім податку на доходи фізичних осіб та збору за першу реєстрацію транспортного засобу).

Здійснений аналіз засвідчує, що роль податку на доходи фізичних осіб, як інструмента фіскального наповнення місцевих бюджетів, складно переоцінити. Питома вага цього податку в доходах місцевих бюджетів 2013 року становила 62,07%, а в структурі ВВП – 4,49%.

Висновки. Основним джерелом формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів є податки. Суть податків криється насамперед у примусовому відчужуванні державою частини знову створюваної вартості.

Ураховуючи досвід зарубіжних країн, в Україні найреальнішими варіантами зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів у межах податкових заходів є:

- збільшення частки власних доходів бюджетів місцевого самоврядування;
- введення нових видів місцевих податків і зборів, які б виконували ефективну, бюджетоутворювальну роль у місцевих бюджетах і відповідали особливостям окремих регіонів;
- підвищення часток регулюючих податків, які перерозподіляються на користь місцевих бюджетів;
- уведення надбавок до державних податків на користь місцевих бюджетів;
- посилення зацікавленості у додатковому одержанні доходів бюджетами територіальних громад;
- удосконалення діючого порядку стимулювання перевиконання запланованих показників загального фонду державного бюджету;
- здійснення ефективного контролю з боку місцевих фінансових органів за формуванням і використанням коштів місцевих бюджетів.

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2012 р. № 2456-VI. – К.: Атіка, 2012. – 128 с.

2. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

3. Сорока Р. С. Бюджетна система: навч. посібник / Р. С. Сорока, І. Г. Благун. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. – 236 с.

Сорока Р. С. Тенденции налоговых поступлений местных бюджетов

Рассмотрены аспекты механизма наполнения местных бюджетов Украины. Исследованы тенденции формирования доходов местных бюджетов Украины за 2010–2013 гг. в целом и налоговых поступлений как определяющего их источника в частности. Определена роль налоговых поступлений в формировании доходной части местных бюджетов. Установлено, что доходы местных бюджетов являются основой финансовой базы органов местного самоуправления, сформулированы основные направления укрепления финансовой базы местных бюджетов.

Ключевые слова: *местные бюджеты, доходы бюджета, налоговые поступления, динамика доходов, направления совершенствования.*

Soroka R. S. Trends in tax revenues of local budgets

The article describes aspects of the mechanism of local budgets in Ukraine through a detailed analysis of the structure of local budgets in Ukraine. The tendencies of income of local budgets in Ukraine for 2010–2013 period, general and tax revenues as determining their sources in particular are examined. The role of tax revenues in the formation of revenues of local budgets is emphasized.

Revenues, which are formed in the process of social reproduction and mobilized local government revenues as an administrative-territorial unit are financial basis of local government. According to the budget classification (for subject-target basis) local revenues are divided into the following classification groups: tax revenues; non-tax revenues; income from capital transactions; trust funds; official transfers. The composition and structure of local budgets, trends in the structure of local revenues for the period 2010–2013 and its changes due to the adoption of the Budget Code of Ukraine in 201 are analyzed. The analysis of local budget revenues of Ukraine for 2010–2013 period shows their dependence on one source – tax revenues.

The local budget funds are received from the collection of national taxes and local taxes and fees. Among tax revenues are the most important tax on personal income and corporate income tax communal ownership. Among the charges associated with the use of natural resources, the greatest fiscal role of the land tax is underlined. The analysis shows that the role of tax on personal income, as an instrument of fiscal revenues to local budgets can not be overemphasized. The share of the tax revenues of local budgets in 2013 was 62,07%, while the GDP – 4,49%.

On the basis of this analysis it is showed that local revenues are the basis of the financial base of local governments and the main directions of strengthening the financial base of local budgets.

Key words: *local budgets, revenues, tax revenues, income dynamics, areas of improvement.*

Стаття надійшла 14 жовтня 2014 р.

УДК 330.34(314:33)

Р. І. Тринько

**ДЕМОГРАФІЧНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ ЛЬВІВЩИНИ**

Окреслено важливість людського капіталу для економічного розвитку. Взаємозв'язок обсягу роздрібного товарообігу на одного жителя та демографічного навантаження проаналізовано за допомогою графічного методу, рангової кореляції (за коефіцієнтом рангової кореляції Спірмена) та статистичних групувань. За результатами здійсненого аналізу визначено демографічні фактори, які гальмують економічний розвиток. Запропоновано способи скорочення показника демографічного навантаження (нарошування чисельно-